

C-299/22. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2022. május 4.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litvánia legfelsőbb bírósága)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2022. május 4.

Felperes:

M. D.

Alperes:

„Tez Tour” UAB

Harmadik fél:

„Fridmis” UAB

Az alapeljárás tárgya

Turisztikai és rekreációs szolgáltatások nyújtására vonatkozó szerződés felmondásával, valamint utazási csomag fejében befizetett összeg visszafizetésével kapcsolatos jogvita.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásnyújtásokról, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelv 12. cikke (2) bekezdésének értelmezése; az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikkének harmadik bekezdése.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Szükséges-e az indulás és/vagy az érkezés helye szerinti állam hatóságainak hivatalos figyelmeztetést kiadniuk a nem szükségszerű utazás elkerüléséről és/vagy a célországot (és esetlegesen az érkezés helye szerinti országot) kockázatos térséghez tartozóként besorolni ahhoz, hogy úgy lehessen tekinteni, az (EU) 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének első mondata értelmében a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében elháríthatatlan és rendkívüli körülmények merültek fel?

2. Annak értékelése során, hogy a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében fennállnak-e elháríthatatlan és rendkívüli körülmények az utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondásának időpontjában, és e körülmények jelentősen befolyásolják-e az utazási csomag teljesítését: i. kizárólag objektív körülmények vehetők figyelembe, vagyis a csomag teljesítésére gyakorolt jelentős hatás kizárólag objektív lehetetlenüléshez kapcsolódik-e, és azt úgy kell-e értelmezni, hogy kizárólag azokat az eseteket foglalja magában, amelyekben a szerződés teljesítése fizikai és jogi szempontból is lehetetlenül, vagy azokat az eseteket is magában foglalja, amelyekben a szerződés teljesítése nem lehetetlen, de (a jelen ügyben a Covid19-cel történő megfertőződéstől való megalapozott félelem miatt) bonyolulttá és/vagy gazdaságtalanná válik (az utazók biztonsága, az egészségükre és/vagy életükre gyakorolt kockázat, a nyaralási célok elérhetősége szempontjából); ii. relevanciával bírnak-e az olyan szubjektív tényezők, mint például az 14 év alatti gyermekekkel utazó felnőttek, illetve az utazó életkora vagy egészségi állapota okán magasabb kockázati csoportba való tartozás stb.? Jogosult-e az utazó az utazási csomagra vonatkozó szerződést felmondani, ha az átlagos utazó álláspontja szerint a világjárvány és az ahhoz kapcsolódó körülmények miatt a célállomásra történő oda-vissza utazás már nem biztonságos, kényelmetlen az utazó számára, vagy az egészségügyi kockázattól vagy veszélyes vírussal történő megfertőződéstől való megalapozott félelmet idéző elő nála?

3. Annak ténye, hogy az utazó által hivatkozott körülmények már felmerültek, vagy legalábbis vagy az utazás foglalásának időpontjában legalábbis előre feltételezhetők/valószínűsíthetők, befolyásolja-e szerződés bármiféle lemondási díj megfizetése nélküli felmondásához való jogot ([amely] például abban az esetben [fizetendő], ha megtagadják az ilyen jogot, ha a csomag teljesítésére gyakorolt hátrányos hatás megállapítására szigorúbb kritériumok vonatkoznak stb.)? Az észszerű előreláthatóság követelményének a világjárvánnyal összefüggésben történő alkalmazása során figyelembe kell-e venni azt, hogy bár a WHO az utazási csomagra vonatkozó szerződés megkötésének időpontjában már közzétett a vírus terjedésére vonatkozó tájékoztatást, a világjárvány lefolyását és következményeit aligha lehetett előre látni, nem léteztek a fertőzés kezelését és ellenőrzését szolgáló egyértelmű intézkedések vagy nem állt rendelkezésre kellő mennyiségű adat a fertőzésre vonatkozóan, és a fertőzések számának az utazás foglalásának időpontja és a szerződés felmondásának időpontja közötti időszakban történő emelkedése nyilvánvaló volt?

4. Annak értékelése során, hogy a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében fennállnak-e elháríthatatlan és rendkívüli körülmények az utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondásának időpontjában, és e körülmények jelentősen befolyásolják-e az utazási csomag teljesítését, a „célállomás helye vagy annak közvetlen közelsége” fogalom kizárólag az érkezés helye szerinti államra vonatkozik-e, vagy – az elkerülhetetlen és rendkívüli körülmények jellegére, vagyis a ragályos vírusos fertőzésre tekintettel – az indulás helye szerinti államra, valamint az oda-vissza utazás egyes állomásaira (átszállási helyekre, bizonyos közlekedési eszközökre stb.) is?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések és a Bíróság hivatkozott ítélezési gyakorlata

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 38. cikke.

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 169. cikke.

A 2015/2302 irányelv (31) preambulumbekzdése, 3. cikkének 12. pontja és 12. cikkének (2) bekezdése.

2011. október 20-i Interedil ítélet (C-396/09, 42. pont); 2021. március 23-i Airhelp ítélet (C-28/220, 42., 44. és 45. pont).

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

A Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (a Litván Köztársaság polgári törvénykönyve; a továbbiakban: polgári törvénykönyv) 6.212. cikkének („*Vis maior*”) 1. bekezdése és 6.750. cikke („A turista utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondásához és utazási csomagra vonatkozó szerződéstől történő elálláshoz való joga”) 4. bekezdésének 3. pontja.

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 2020. február 10-én a felülvizsgálatot kérelmező fél (elsőfokú eljárásban felperes) és a felülvizsgálati eljárásban részt vevő másik fél (az elsőfokú eljárásban alperes) utazási csomagra vonatkozó szerződést (a továbbiakban: szerződés) kötött egymással, amelynek alapján a felülvizsgálati eljárásban részt vevő másik fél kötelezettséget vállalt arra, hogy 2020. március 1-jétől 2020. március 8-ig tartó egyesült arab emírségekbeli szabadidős utazást szervez a felülvizsgálatot kérelmező fél és családja részére, amelynek keretében a következő szolgáltatásokat nyújtja: repülőt a Vilnius–Dubai és Dubai–Vilnius útvonalon, elhelyezés 7 éjszakára 5 csillagos szállodában, teljes panzióval, oda-vissza transzfer a repülőtér és a szálloda között, valamint az utazásszervező képviselője által nyújtott szolgáltatások. A felülvizsgálatot kérelmező fél ezekért a

szolgáltatásokért 4834 eurót fizetett a felülvizsgálati eljárásban részt vevő másik fél részére.

- 2 2020. február 27-én a felülvizsgálatot kérelmező fél a szerződés megszüntetését kezdeményezte a felülvizsgálati eljárásban részt vevő másik félnél, és az engedélyt kérte, hogy a befizetett pénzt a Covid19-fertőzés kockázatának csökkenését követően egy másik utazásra használhassa fel. A felülvizsgálati eljárásban részt vevő másik fél elutasította ezt a kérést.
- 3 A felülvizsgálatot kérelmező fél keresetet nyújtott be, amelyben annak megállapítását kérte a bíróságtól, hogy a szerződés megszűnt annak 2.1.2.3. pontja alapján – vagyis amiatt, hogy a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében olyan *vis maior* körülmények merültek fel, amelyek ellehetetlenítik az utazás teljesítését vagy a turistáknak a célállomásra való szállítását –, és ítélje meg részére a szerződés alapján befizetett összeget.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 4 A felülvizsgálatot kérelmező fél előadta, hogy a Covid19-világjárványról mind a hatóságok, mind pedig a média által 2020 februárjában közzétett tájékoztatás alapján megalapozottan vonta kétségbe az utazás biztonságát, általánosabban pedig annak megvalósíthatóságát. Azzal érvelt, hogy a körülményeket (a Covid19-esetek világszinten egyre növekvő számát, a repülési korlátozásokat, a más államokba történő utazástól való tartózkodásra vonatkozó hivatalos ajánlásokat stb.) *elkerülhetetleneknek és rendkívülieknek* kell tekinteni, és azok megalapozzák az utazási csomagra vonatkozó szerződésnek *vis maior* körülmények (*elkerülhetetlen és rendkívüli körülmények*) miatti felmondásához való, a polgári törvénykönyv 6.750. cikke 4. bekezdésének 3. pontjában és a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdésében meghatározott jog veszteség nélküli gyakorlását. A felülvizsgálatot kérelmező fél álláspontja szerint a polgári törvénykönyv 6.750. cikke 4. bekezdésének 3. pontjában említett *vis maior* körülményeket nem olyan *vis maior* körülményekként kell érteni, amelyek teljes mértékben ellehetetlenítik az utazás teljesítését, hanem olyan *elkerülhetetlen és rendkívüli* körülményekként, amelyek jelentősen befolyásolhatják a szerződés teljesítését vagy az utasoknak a célállomásra való szállítását. Az utazás teljesítésének lehetetlenülése alatt nemcsak azt kell érteni, hogy a szolgáltatások célállomáson történő nyújtása lehetetlen, hanem azt is, hogy a turista számára kényelmetlenségtől vagy kockázattól mentesen nem biztosítható biztonságos utazás.
- 5 A felülvizsgálati eljárásban részt vevő másik fél előadta, hogy az *elkerülhetetlen és rendkívüli* körülmények 2015/2302 irányelvben szereplő meghatározását, valamint a konkrét ügy körülményeit figyelembe véve, a Covid19-vírus elterjedése olyan, ellenőrzés alatt nem tartható körülménynek tekinthető, amely azonban nem minősül a célállomás biztonságos elérését ellehetetlenítő járványnak vagy körülménynek. Azzal érvelt, hogy a 2015/2302 irányelv nemcsak az utazás

teljesítésére gyakorolt jelentős hatásra helyezi a hangsúlyt, hanem arra is, hogy nem lehet a célállomásra történő biztonságos utazást biztosítani, így a polgári törvénykönyv 6.750 cikke 4. bekezdésének 3. pontja értelmében vett *vis maior* körülmények [a polgári törvénykönyv 6.212. cikke értelmében vett] *vis maior* körülményekként értelmezhetők és bizonyíthatók.

- 6 Az ügyben eljáró elsőfokú bíróság és fellebbviteli bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az ügy iratanyagában szereplő adatok alapján (a felülvizsgálatot kérelmező fél a biztonsági intézkedések meghozatalára vonatkozó tájékoztatás közzétételét követően döntött úgy, hogy megvásárolja az utazást, magának kellett felmérnie az utazás lehetetlenülésének kockázatát, az utazásból eredő kockázatot illetően a helyzet nem változott meg az utazás megvásárlása és az attól való elállás közötti időszakban) nem megalapozott a felülvizsgálatot kérelmező fél által felhozott körülményeknek a szerződés teljesítését ellehetetlenítő *vis maior* körülményekként (*elkerülhetetlen és rendkívüli* körülményekként) történő minősítése. Az említett bíróságok álláspontja szerint a felülvizsgálatot kérelmező fél a szerződés felmondására vonatkozó döntését saját akaratából (szubjektív aspektus) hozta meg, és azt nem a felmondás időpontjában objektíve fennálló valós fenyegetés váltotta ki. Megjegyezték, hogy meglehet, hogy a felülvizsgálatot kérelmező fél a szerződést a Covid19-világjárvány terjedésével kapcsolatos megalapozott félelmek és bizonytalanság miatt mondta fel, azonban nem bizonyította, hogy a szerződés felmondásának napján (2020. február 27-én), nem pedig később álltak fenn olyan, nem szubjektív, hanem objektív okok, amelyek miatt a szerződést nem lehetett teljesíteni a releváns időszakban (2020. március 1–8.).

Az előzetes döntéshozatalra utalás indokainak rövid bemutatása

- 7 A kérdést előterjesztő bíróság különösen arra keresi a választ, hogy az utazó saját védelmében jogszerűen hivatkozik-e *elkerülhetetlen és rendkívüli* körülmények fennállására az utazási csomagra vonatkozó szerződés számára veszteség nélkül történő felmondásának jogalapjaként, mivel az e kérdésre adandó válasz határozza meg, hogy a szerződő felek közül melyiknek kell szembenéznie a szerződés felmondásának hátrányos jogkövetkezményeivel. A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az *elkerülhetetlen és rendkívüli* körülményeknek a 2015/2302 irányelvben meghatározott fogalma önálló fogalom, azt a Bíróság ítélkezési gyakorlatában még nem értelmezte, és még nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy mely kritériumok alkalmazandók annak meghatározása céljából, hogy világjárvány esetén mely körülmények minősülnek a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében *elkerülhetetleneknek és rendkívülieknek*.
- 8 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az *elkerülhetetlen és rendkívüli* körülményeknek a 2015/2302 irányelvben szereplő meghatározását a polgári törvénykönyv 6.750. cikke 4. bekezdésének 3. pontjában a *vis maior* fogalmának felhasználásával ültették át a belső jogba. Az elsőfokú bíróság és a fellebbviteli bíróság a *vis maior*nak a polgári törvénykönyv 6.212. cikkének 1. bekezdésében

szereplő általános fogalmára és a *vis maior* körülményeknek a nemzeti bíróságok ítélkezési gyakorlatában megfogalmazott jellemzőire támaszkodott; a *vis maior* nemzeti jogban meghatározott fogalmát, valamint az *elkerülhetetlen és rendkívüli* körülmények uniós jogban használt fogalmát tehát szinonimáknak tekintették.

- 9 A kérdést előterjesztő bíróság szerint azonban az *elkerülhetetlen és rendkívüli* körülmények fogalma tágabb a *vis maior* fogalmánál. Egyrészt az utazó jogai védelme elsődlegességének elve alapján az utazó védekezési lehetősége nem korlátozható túlzott mértékben. Másrészt a Bíróság a 2004. február 11-i 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet rendelkezéseinek értelmezése során már megjegyezte, hogy a *rendkívüli* körülmények fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az nemcsak a vállalkozások tevékenységének keretében bekövetkező külső, hanem a sztrájkhoz hasonló belső eseményeket is magában foglalja (2021. március 23-i Airhelp ítélet, C-28/20, 42., 44. és 45. pont). A kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy analógia útján az *elkerülhetetlen és rendkívüli* körülmények fogalma nem csak azokat az eseteket foglalja magában, amelyekben a szerződés teljesítése (fizikai vagy jogi szempontból) objektíve lehetetlen, hanem azokat az eseteket is, amelyekben a teljesítés elméletileg lehetséges, de a gyakorlatban bonyolult és/vagy gazdaságtalan (az utazó biztonságát, az egészségügyi kockázatot és/vagy életveszélyt, a nyaralási célok elérhetőségét illetően), vagy amelyekben az utazó számára csökken az üdülési élvezeti értéke. A kérdést előterjesztő bíróság ehhez hozzáteszi, hogy úgy lehet tekinteni, a hatóságok (például a külügyminisztérium) az utazástól való tartózkodásra vonatkozó ajánlásaikban (figyelmeztetésében) olyan *rendkívüli* körülmények fennállását feltételezik, amelyek jelentősen befolyásolják az utazási csomagra vonatkozó szerződés teljesítését.
- 10 A kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy e jelentős hatás megállapításához főszabály szerint előzetesen értékelni kell, hogy teljesíthető-e a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos utazó által kötött szerződés. Fontos tehát figyelembe venni az utazó rendelkezésére álló olyan ténybeli adatokat és a nyilvánosság számára hozzáférhető olyan információkat, amelyek szerint az *elkerülhetetlen és rendkívüli* körülmények, valamint az azokból eredő hatás valószínűsíthető, és ha már bekövetkezett veszélyes helyzet, csekély a valószínűsége annak, hogy az javulni fog.
- 11 A kérdést előterjesztő bíróság arra is választ vár, hogy abban az esetben, ha a 2015/2302 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének első mondata értelmében vett *elkerülhetetlen és rendkívüli* körülmények álltak fenn az utazás időpontjában, attól függetlenül gyakorolható-e a szerződésnek a lemondási díj megfizetése nélküli felmondásához való jog, hogy az ilyen körülmények fennállását előre lehetett volna-e látni a szerződés megkötésének időpontjában. A kérdést előterjesztő bíróság bizonytalan abban, hogy az észszerű előreláthatóság kritériumának alkalmazása során figyelembe kell-e venni azt, hogy – a 2020 elejétől megerősített Covid19-esetek rendkívül gyors növekedése és a megbízható tudományos adatok hiánya miatt – kiemelték-e a vírus emberi egészséget és életét érintő, különösen nagy kockázatát, nem léteztek a fertőzés kezelését és ellenőrzés alatt tartását

szolgáló intézkedések, a világjárvány lefolyását és következményeit aligha lehetett előre látni, és a fertőzések száma egyértelműen emelkedett az utazás lefoglalásának időpontja és a szerződés felmondásának időpontja közötti időszakban.

- 12 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor a 2015/2302 irányelvben használt „célállomás helye vagy közvetlen közelsége” fogalommal kapcsolatban is bizonytalan. Álláspontja szerint a 2015/2302 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése alapján az utazó a szerződés felmondásához való jogot *elkerülhetetlen és rendkívüli* körülményeknek a „célállomás helyén” vagy „közvetlen közelében” történő bekövetkezése esetén gyakorolhatja; az ilyen körülmények fennállásának a szerződés világjárvány miatt történő felmondása esetén történő értékelése tehát nem kapcsolódhat kizárólag a végső célállomáshoz, azaz az érkezés helye szerinti államhoz. A kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy az utazási csomagra vonatkozó szerződések felmondásához való jognak akkor is fenn kell állnia, ha az átlagos utazó álláspontja szerint a világjárvány és az ahhoz kapcsolódó körülmények miatt a célállomásra történő oda-vissza utazás már nem biztonságos, kényelmetlen, vagy az egészségügyi kockázattól vagy veszélyes vírussal történő megfertőződéstől való megalapozott félelmet vált ki.

MUNKADOKUMENTUM